

Időutazás a 2010-ben 100 éves Délmagyarországgal: 1954 (45. rész)

SZERZÉSI VÁGYBAN A JAMPECEK IS

Ötvenhat hét múlva lesz 100 éves az 1910. május 22-én újtárá bocsátott Délmagyarország. Lapunk e jubileuma alkalmából, mintegy visszszám-lálásként, időutazásra hívjuk olvasóinkat: hétről hétre egy-egy esztendő újságtermését átlapozva föl-villantjuk, milyennek láttatta a világot, az országot, a régiót, Szegedet – a Délmagyarországot. A magyar vidék legpatinásabb lapja sorozatának negyvenötödik állomása: 1954.

ÚJSÁZSI ILONA

„Szeged életéből.” Az e címmel jelentkező összeállítások szűrt információkat tálnak, ám fel-felvillan a valódi élet egy-egy képkockája is. Például arról, hogy szerzési vágy terjed az országban – a bizakodás jeleként.

„Szocialista kereskedelmünk a dolgozók jobb ellátásáért” – kezdődik az augusztus 4-i riport. „A Lenin-utcai 144-es számú Csemegebolt bő árukészlettel várja naponta a vásárlókat. 4-500 kilogramm húsáru, 150-200 kilogramm tejtermék, túró, sajt, vaj, 800-1000 kilogramm gyümölcs, zöldségféle fogy el naponta. Az üzletbe naponta 6-8 ezer, szombaton 12 ezer ember vásárol.”

Garaboly a piacon

„Mi újság a szegedi piacokon?” – kérdezzük a december 16-án címlapon. A válasz: például a Körúton, a Marx téren, a Párizsi körúton és a Szent István téren is virágzik a piac. Kínálnak takarmányt, papucsot, ott vannak a tápai gyékények és szatyrosok, de forgalmas a disz-

■ Egy csepp lélegzet: korzók a szegedi Kárász utcán

FOTÓK: SOMOGYI-KÖNYVTÁR HELYISMERETI GYÜJTEMÉNY

nópiac is. „Azok a vevők, akik nem kapkodtak el a vásárt, 23.50-ért, sőt 23 forintért is jó hízót vásárolhattak.” „Annyi most is a kötél, kötőfék, lószerszám, hogy negyede sem kel el belőle. Így vagyunk a kosarakkal is. (...) Rózsával díszített szegedi hírességek a garabolyok. (...) Színes egy szegedi hetipiac. Nem hiányzik a vidámság, a jókedv és ez a legfőbb, mert ez a bizakodást jelzi.”

Feketebárányok

Baj forrása a túlzó mennyiség: például ha valaki fölött a garatra. December

13-án. Markovits Tibor Csendhábortóci című írásából kiderül: „A Búza-vendéglőben és kinn az utcán, a Török-utcai vendéglő környékén, a Hungária és más szórakozóhelyek körül, bizony többször előfordultak utcai verekedések, botrányok. Ezeket részeg, magukról megfélekedett emberek okozták.”

A jampec – a feltűnően viselkedő és divatozó fiatal – a legújabb feketebárány. „Van Szegeden néhány fiatal suhanc és jampec, akiknek bizony sokszor nem ér a jó szó. Részegeskednek, kisebb lopásokat, betöréseket követnek el. (...) A Szegedi Edesség Bolt kiskertjének „megdezmálását”, az újszegedi partfürdő kabinjainak fosztogatását fiatalok követték el. Ezeknek a fiataloknak a megváltoztatásában részt kell venni Szeged minden dolgozójának.”

Karácsonyfa és narancs

„Hús forint métere” a karácsonyfa. „Az elmúlt években bizony elég nehezen lehetett hozzájutni a karácsonyfa, de hát most már a lehetőség szerint elegendő” – állítjuk december 19-i címlapos összeállításunkban. „A MEZŐKER vezetője, Kádár Sándor elvtárs” elmondja: „A citrom már megérkezett. A Városi Tanács javaslata a citrom jórését a terhes és a szoptató anyáknak és az egy éven aluli gyermekek részére juttatjuk, úgy

KRONOLÓGIA. Január 12.: John Foster Dulles amerikai külügyminiszter bejelenti a tömeges megtorlás doktrínáját (bármely szovjet agresszióra atomcsapás a válasz). **Január 30.:** Magyar-jugoszláv megállapodás Szabadkán a határjelek helyreállításáról. **Február 28.:** Rendelet a magánérő lakóházépítés előmozdításáról. **Március 10.:** Kormányhatározat a rögtönbíráskodás megszüntetéséről. **Május 7.:** Az észak-vietnami Dien Bien Phu kapitulációjával véget ért Indokínában a franciák gyarmati uralma. **Július 4.:** Az V. labdarúgó-világbajnokság genfi döntőjében 3:2-re kikap a magyar csapat a Német Szövetségi Köztársaságtól – nyílt utcai tüntetés Budapesten. **Július 13-30.:** Árvízveszély a Duna egész hazai szakaszán.

hogy már hétfőn, amikor tejért mennek a családok, kapnak az üzletekben 2-2 citromot. Természetesen a citrom mennyiség egy bizonyos részét szabadon is árusítjuk. Minden bizonytalannal örülni fognak a szegedi dolgozók annak a 30 mázsa narancsnak is, amely a jövő héten érkezik városunkba. Lehet majd narancs a karácsonyfa alatt, hisz egy tételben ilyen mennyiséget régen kapott Szeged.”

→ Arcél: Osváth Béla (1926–1965)

„Irodalomtörténész, dramaturg. Hódmezővásárhelyen született. 1946-ban a város engedélyt kapott állandó, önálló színház működtetésére, és még abban az évben színgazgatóknak nevezték ki. Az úgynevezett Osváth-színház 1947-ig működött” – olvassuk a vásárhelyi Emlékpont honlapján. A Szegedi Tudományegyetem magyar-történelem szakos tanári diplomájával a Bethlenben tanító Osváth lapunkban több színházi kritikát is publikál. (Például 1954. június 3-án a Szegedi Nemzeti Színház Csiky Gergely: Mákvirágok című bemutatójáról egy kolumnán át értekezik. Mondandóját a darab szereplőiről készült 7 fotó „hitelesíti”.) 1958-tól 1961-ig a Toronyai János Múzeum igazgatója, de irodalomszervezőként, kritikusként tagja a Tiszatáj szerkesztőbizottságának. 1961 és 1963 között a TIT Országos Irodalmi Választmányát vezeti, 1961-től az MTA Irodalomtörténeti Intézetének munkatársa, a Kortárs kritikai rovatának a vezetője, valamint 1963-tól a Nemzeti Színház fődramaturgja.

EMLÉKMŰ „Hódmezővásárhelyen a város felszabadulása 10. évfordulójának ünnepén avatták fel a szovjet hősök győztes emlékművét” – írjuk a megyeszékhelyről október 13-án. „Kamot-say István vásárhelyi származású Munkácsy-díjas szobrászművész alkotása.”

SZEGEDI SZÉP SZÓ ÉS TANÁCS HÍRADÓ

MUNKATÁRSUNKTÓL

Példamutató tanácsstagok – e címmel indult újtárá a Délmagyarország új melléklete, a Tanács Híradó. Célját úgy fogalmazta meg a nevével titkoló szerkesztő, hogy „most a nagy évforduló, Szeged 10 éves felszabadulása alkalmával bemutassuk fejlődésünket számokban, tettekben”. Néhány cím és téma: „Szívekkel épült ház – A gyálaiak építették az üzemek segítségével”, „Az akta sorsa”, „Javitják az utakat Szegeden, Szóvá kell tenni...”

Szegedi Szép Szó címmel október 10-én megjelenik a Délmagyarország irodalmi melléklete. A két kolumnás, egyedi tördelésű összeállításban közöljük – többek között Déz Endre aláírással az Írószövetség szegedi közgyűlésén elhangzott beszámoló részletet. Öreg Szógi folszabados címmel Szabolcsi Gábor írását. Péter László arról ír, hogy „Új Móra-relikviákkal gazdagodott az Egyetemi Könyvtár kéziratára”. De itt olvashatjuk Lódi Ferenc: Hazám – József Attila emlékére című költeményét.

KODÁLY ZOLTÁN SZEGEDEN

„Psalmus Hungaricus. Holnap mutatják be Szegeden Kodály világhírű művét” – adjuk hírül június 5-én.

MUNKATÁRSUNKTÓL

Szeghy Endre azt is megírja: „Művészek életében az elképzelt társadalmi igazságot és a reménytelennek látszó valóságot még aligha sikerült szembeállításra úgy, mint Kodálynak a Psalmus Hungaricusban.” „A Pedagógia Főiskola Énekkara, Gyermekkara, a Szegedi Kodály-kórusral karöltve, a Nemzeti Színház Filharmonikus Zenekarával össze-

■ Kodály Zoltán Szegedre utazott a Psalmus Hungaricus szegedi bemutatójára

NAPI HÍREK

Tükröt tart szülővárosának és a régióknak a Délmagyarországot. A cikkeket, információkat fölött a forrás: „saját tudósítónktól” – most 1954-ből.

MUNKATÁRSUNKTÓL

HANGSZERGYÁR. A szegedi „Hétvezér” utcában már egy éves országunk első hangszerkészítő vállalata. (...) Az üzemből egyelőre két hangszerkészítő mester dolgozik. A munkások nagy része ezelőtt műbútorszakos volt, vagy faszobrász, mint Kovács István” (január 13., szerda).

MARX TÉRI LAKÓHÁZ. „Három utcát övez körül a Marx téri új lakóház. Az Attila utcát hatalmas boltíves kapu öleli majd át. (...) A Dabis női- és a Borbola férfi-brigád födelemelemeket gyárt a tetőrézhez (...) Sok munkáscsalád várja, hogy beköltözhessen” (február 13., szombat).

AZ „ILLETÉKES”. „A Délmagyarország január 22-i számában „Elmaradt jutalom” címmel bíráló levelet közölt. A cikkre a Közlekedési- és Postaügyi Minisztérium I. vasúti Főosztálya válaszolt: A mérési metodikának 1953. évi folyamán fennálló tisztázatlansága lehetetlenné tette azt, hogy a forgóeszköz csökkentett eredményeit konkrét módon lemérhessük...” (március 4., csütörtök).

LEVÉL VIETNAMBÓL. „Kövesdi Pál, a Pedagógiai Főiskola Fizika Tanszékének vezető tanára nemrég levelet írt Ta Quang Buu vietnami harcoshoz.” A válasz: „... Mindannyiunkat meghatótt a messziről jött békeüzenet, amelynek a melegségét csak fokozta a hosszú út...” (április 15., csütörtök).

RIZSTERMELŐ DÓZSA. „Szegeden először a Dózsa tsz. tagjai természetesen rizst. (...) Víz alatt áll már a rizs és szépen fejlődik” (június 5., szombat).

ÜTTÖRÖTÁBORBAN. „Az újjávarázsolt újszegedi üttörőtáborban vidám életet él reggeltől estig háromszáz gyerek. A táborvezető, Borsos László – Szécsi József és Páger Lajos pedagógus elvtársak irányítják gondoskodó szeretettel” (július 24., szombat).

KEZDŐDIK A TANÉV A RADNÓTIBAN. „A szegedi Radnóti gimnáziumban (...) az állami költségvetésből 35.000 forint állt, rendelkezésre a tatarozásra. „Az iskola igazgatója, Gallé László elkészítette munkatervét.” „Babiczky Ede és Tihanyi Nándor tanár elvtársak a nyár folyamán mintaszerűen átrendezték a fizika szertart.” „Az iskola tanári karának létszáma 39-re emelkedett, a tanulók száma pedig az idén – a tavalyi 440 helyett – elérte az ötszázat” (augusztus 28., szombat).

VÍZTORONY. „Még néhány nap és üzembe helyezik ötéves tervünk Szeged viszonylatában igen jelentős alkotását, az újszegedi víztoronyt. (...) Eredetileg 25 méter magasra tervezték, majd később, a megnövekedett igényekkel számolva 36 méterre emelték” (szeptember 8., szerda).

KISIPAROSOK. „Ötszázégy iparosengedélyt adtak ki magánkisiparosoknak a kormányprogram óta a szegedi járásban. Az iparengedély kiadása előtt csak 269 kisiparos volt a járás területén és most pedig 770. Nemrég például 14 hentesipart és 6 szikvizipart váltottak ki” (október 6., szerda).

NŐI SAKK. „Szeged városi női sakkbajnokságáért 15 női versenyző küzd. Először fordult elő, hogy ilyen nagyszámú résztvevő indult a városbajnokságban. A versenyben a hetedik forduló után Kovács Emília vezet veretlenül” (október 31., vasárnap).

VÁLASZTÁSOK. „A november 28-i vasárnap helyi tanácsok, választásán Csongrád megyében” 54.249 szavazásra jogosult közül 53.088 voksolt, így megválasztott összesen 1.025 tanácsost, 7 személyt viszont „nincs megválasztva” (november 30., kedd).

További információkat, fotókat a témáról az interneten: www.delmagyar.hu